

Vinterberg og frygten for Det Postmoderne

Kulturjournalisten Søren Vinterberg skriver i sin kronik i Politiken d. 22/10 -06 om efterårsferiens udbud af animerede film til børn. Jeg vil med udgangspunkt i W.B. Horners artikel forsøge at finde frem til kronikkens *tese*, og hvordan denne understøttes i teksten. Desuden vil jeg diskutere betydningen af et klart fokus i forbindelse med formidlende artikler i almindelighed.

Ifølge Horner skal man med *tese* forstå en teksts overordnede idé. En problemstilling eller et tema, der er det navn hvorom resten af teksten drejer. Tekstens tese kan ses som et hovedproblem, der retfærdiggør alle tekstens mindre elementer eller en slags arbejdsspørgsmål, som forfatteren hele tiden må have for øje under udarbejdelsen af teksten. Tesen kan også optræde eksplicit i teksten, enten i form af et spørgsmål eller et 'statement'. At denne tese er lige så tydelig for tekstens modtager, som den er for afsenderen er essentielt, når man har med formidlende tekster at gøre. Horner leverer i kapitlet 'Formulating a thesis' en slags opskrift på hvorledes man som forfatter af formidlende artikler kan administrere sit inventioarbejde. I udforskningen af det emne man vil arbejde med kan man først og fremmest beskæftige sig med tre elementer: *Fact*, *essence* og *quality*. Spørgsmålet om emnets *facts* kan besvares ved simpelthen at bevise at emnet eller hændelsen eksisterer, enten ved at skaffe dokumentation om den fra andre kilder eller på anden måde påvise at emnet er troværdigt. I denne fase indsamler man faktuelle oplysninger, for at se om emnet holder vand.

Næste fase er emnets *essence*. Her skal emnets natur defineres: Hvad er det, og hvad frembragte det? Denne fase er ekstra vigtig i meningsgenrerne, da netop definitionen af abstrakte og komplekse begreber er med til at forme en bestemt diskurs, og i sidste ende afspejle afsenderens virkelighedsopfattelse. Horner illustrerer glimrende denne pointe med sit eksempel om emnet pornografi. I sin søgen efter emnets *essence* fremstikker man så at sige en kurs for sin videre undersøgelse.

I tredje og sidste fase udforskes emnets *quality*. Her ses der på de fremtidige konsekvenser, og emnets moralske implikationer. Hvordan kan emnet eller hændelsen ses som udtryk for et mere grundlæggende samfundsmæssigt problem, og vedrører dette problem andre menneskers liv på en god eller dårlig måde?

Efter at have undersøgt emnet på disse tre trin må forfatteren konkretisere og indsnævre det, så han/hun står tilbage med den førnævnte *tese*. Tesen kan ifølge Horner med fordel præsenteres allerede i brødteksten, og skal være rensat for flygtige og relative sproglige størrelser som f.eks.

ordene *god* og *ond* eller *uretfærdigt*. Ved hjælp af en såkaldte *topic sentences* inde i teksten kan man hjælpe læseren så vel som sig selv med at bevare sit fokus, og undgå en journalistisk slingrekurs. Disse sætninger kan evt. slettes ved senere lejlighed, men er nyttige når man arbejder med en tese i sin tekst.

I sin undersøgelse af et emne foretager Horner en bevægelse fra eksemplet til dets implikationer. Fra det lille til det store perspektiv. En sådan bevægelse ser vi også i den traditionelle 'trompet'-opbygning af en artikel, som bl.a. Christian Kock nævner i Skrivehåndbogen. Også Lars Pynt Andersen arbejder i 'Læsernes Nyhedsbuffet' med en lignende opbygning. Hans udvidede model for formidling af nyhedsstof har mange ligheder med Horners, dog med den forskel at Pynts model knytter sig mere direkte til tekstens strukturelle opbygning, hvor Horners fokuserer på *inventio*. I modellens midterste del præsenteres vi for begreberne *perspektiv*, *analyse*, *konsekvens* og *evidens*. I den konkrete udformning af en formidlende artikel vil arbejdet med emnets *facts* være lig et *evidens*-afsnit, ligesom betragtninger om emnets *quality* vil svare til et *konsekvens*-afsnit. Med *perspektiv*-begrebet viser Pynt desuden et vigtigt element i arbejdet med artikler, der henvender sig til et bredere publikum. At knytte emnet direkte til læsernes hverdag må betragtes som en kvalitet, selvom man ikke arbejder med en egentlig nyhedsartikel, men en kronik eller en anmeldelse. Hvordan disse begreber og teknikker kan fungere i praksis vil jeg illustrere med en avisartikel som eksempel.

Vinterbergs artikel fra Politiken er en genremæssig hybrid. Med den skarpe personlige tone, og den relativt store tekstmængde placerer den sig et sted mellem en forvokset anmeldelse og en formindsket kronik. Artiklen er på mange måder et eksemplarisk eksempel på en formidlende artikel, i det den, som jeg vil vise, formår at holde et klart fokus, at fastholde læserens interesse og samtidig elegant får præsenteret journalistens egne holdninger til det emne, den behandler. I en genre som anmeldelsen eller kronikken har man ofte at gøre med et meget specifikt emne, som ikke nødvendigvis umiddelbart fanger alles læsers interesse. Dette gør kravet om et klart tekstligt fokus ekstra vigtigt. Allerede artiklens layout synes at imødesee dette, da man gennem en slags ekstra overskrift placeret over den egentlige overskrift præsenteres for det helt overordnede emne; at lave film for børn. Journalisten selv er det desuden afbildet, og hans navn står med store typer øverst i sidens højre hjørne. Avisens faste læsere vil være bekendt med ham som fast kulturskribent, og det relativt store billede af ham opbygger hans ethos yderligere. Det store filmfoto og artiklens

kryptiske overskrift med dens veltænkte allitterationer fanger læserens opmærksomhed. I artiklens brødtekst mødes vi allerede af dens *tese*. Den er formuleret som en slags udvidet *topic sentence*, men formår, trods sine ti linier, at skære til benet. Med de negativt ladede vendinger, 'drukner' og 'i bedste fald' lader skribenten os vide, hvor han står i forhold til problematikken. Det indledende afsnit starter med at føre læseren ind i filmenes velkendte verden, og Vinterberg beskriver fiffigt den nuværende forældregenerations popkulturelle fællesgods. Herefter gentager han tesen fra før, nemlig at filmenes intertekstualiteter suser hen over hovederne på børnene. Han slutter afsnittet med at hævde, at den danskproducerede film er den bedste af efterårets animationsfilm. Dette uddybes først i artiklens afsluttende afsnit. At indledningen på denne måde elegant henviser til afslutningen er et af elementerne i en strukturelt set meget velkomponeret tekst. De næste par afsnit fungerer som en slags probatio, hvor Vinterberg undersøger sin tese. Han imødegår det følgespørgsmål, som logisk vil blive stillet af læseren: Er en børnefilm dårlig blot fordi den rummer et metaplan, som kun de voksne fanger? Her uddyber han sit argument: "*...hvis historien kun kan forstås, når de ironiske referencer er gennemskuede. Så kræver det, firkantet sagt, at børnene tænker som voksne!*". Argumentet rummer en styrkemarkør med frasen 'firkantet sagt'. Denne tjener, sammen med en række andre vaccinationer, til at afstemme Vinterbergs ethos, så han frem for at være sur gammel anmelder, kan bringe sig på niveau med læseren. Andre eksempler kunne være: "*i mine ehvervsskadede øjne*" og "*Puritanisme på humorens vegne er altid ilde anbragt*". Ser man på artiklens elocutio er det da også slående, at Vinterberg har valgt en jovial og talesprogsnær tone, som i linien: "*apropos de to cowboys dér*" og "*...med horn og hele svineriet...*". Også den umådeholdende brug af udråbstegn understreger dette. Denne uhøjtidelige tone klæder teksten godt, da det jo trods alt er humoristiske tegnefilm for børn den omhandler.

Vender vi tilbage til tekstens struktur, ser vi at de to første afsnit tjener som eksempler der giver *evidens* til artiklens tese. En enkelt gang sågar med et retorisk spørgsmål til læseren: "*- men er det ikke lidt meget forlangt?*". Konstant trækkes der tråde til tesen. En anke mod disse afsnit kunne være, at det i eksemplerne ikke altid er klart, hvorfor børnene ikke skulle have glæde af disse film. Er en genuin følelse af nostalgi eksempelvis dræbende nødvendig for at have glæde af en film som 'Biler'? I tredje spalte indledes en levende lyngennemgang af tegnefilmens historie, et afsnit der behandler emnets *essence*, i det det viser, hvad der (ifølge Vinterberg) har ligget til grund for den problematik, han hævder, vi står med i dag. Den historiske gennemgang munder ud i sidste afsnit, hvor kritikken for alvor folder sig ud. Vi er nu nået op på det niveau hvor emnets *konsekvens* eller *quality* bearbejdes. Her bliver eksemplerne fra de indledende afsnit koblet til et bredere

samfundsmæssigt problem. Man fornemmer en ægte indignation hos anmelderen over, at den generation der vokser op nu bliver henlullet i ”*værdinihilisme*” og ”*den parasitære tankeform*” kaldet ironi. Dette kan man være enig eller uenig i, men som formidlende artikel er teksten vellykket og velskrevet. Tesen er meget specifik, men ikke for snæver til det medium, den er tiltænkt. Man må formode, at de læsere af Politikens kultursektion der har børn har en interesse i at læse om de film, de utvivlsomt har hevet deres børn med ind at se (eller omvendt) i efterårsferien. En anke kunne være, at brødteksten simpelthen bliver for kringlet formuleret. Man kunne måske med fordel have kogt den yderligere ned til noget i retning af: ”Animationsfilm for børn er ved at drukne sig selv i ironi og pastiche”, for så at uddybe videre senere. At Vinterberg desuden på mange punkter, i hvert fald for undertegnede, kommer til at fremstå som den nostalgiske puritaner, han så gerne vil undgå at være, rækker ikke ved det faktum at hans artikel er interessant læsning, og at han formår at holde sit fokus så vel som en behagelig og humoristisk stil.

Nis Skaun Vraasø, Retorik Tilvalg, hold X

9718 tegn